

Asia: VN/27236/2020

Kansallista yritysvastuulakia koskeva arviomuistio

Lausunnonantajan lausunto

1) Lausuntonne yleisesti arviomuistiosta.

Työ- ja elinkeinoministeriön laatima arviomuistio kartoittaa, millainen suomalaisia yrityksiä koskevan asianmukaisen huolellisuuden velvoitteen sisältö voisi olla kansallisessa lainsäädännössä. Arviomuistiossa arvioidaan yleisellä tasolla, millaisia lainsäädännöllisiä vaihtoehtoja velvoitteen toteuttamiseksi voisi olla olemassa. Asianmukaisella huolellisuudella tarkoitetaan prosessia, jolla yritykset tunnistavat, ehkäisevät ja lieventävät niiden omasta toiminnasta, toimitusketjuissa ja muissa liiketoimintasuhteissa aiheutuvia todellisia ja mahdollisia haitallisia vaikutuksia ja kertovat, miten ne hallinnoivat vaikutuksia sekä korjaustoimenpiteistä huolehtimista tai yhteistyön tekemistä tarvittaessa. Lainsäädännössä säädettäisiin tarkemmin sanotun prosessin sisällöstä ja yrityksiltä edellytettävistä toimenpiteistä. Arviomuistiossa ei esitetä konkreettisia lainsäädännöllisiä ratkaisuja.

Asiat, joita pyritään edistämään ovat kannatettavia. Arviomuistio on kuitenkin laadittu samaan aikaan kun käynnissä on yritysvastuudirektiivin valmistelu Euroopan Unionissa. Kansallisen yritysvastuusäntelyn tarvittavuus tulisi ratkaista vasta kun EU:n velvoittava yritysvastuusäntely on tullut voimaan.

2) Lausuntonne kansalliseen yritysvastuusäntelyyn ryhtymisestä.

Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan kansallisen säntelyn tarpeellisuutta on ryhdyttävä arvioimaan vasta kun EU tasoinen yritysvastuusäntely on tullut voimaan ja sen toimivuudesta on saatu tietoa. Suomen ei tule ryhtyä soveltamaan tiukempaa kansallista säntelyä verrattuna muihin Euroopan unionin jäsenvaltioihin nähden, jollei sen vaikutuksista ole selkeää näyttöä. Tiukempi säntely voi vaikuttaa negatiivisesti Suomessa toimivien yritysten kansainväliseen kilpailukykyyn.

Lainsäädännöllisiin toimiin, joiden vaikuttavuuden epäillään jo säädösvalmistelun aikana olevan heikko, ja joista aiheutuu merkittäviä hallinnollisia lisävelvoitteita suomalaisille toimijoille ei tulisi ryhtyä. Myöskään sellaisia vastuita ja velvoitteita ei tule lainsäädännöllä asettaa, joiden toteutumiseen toimijat eivät omilla toimillaan käytännössä voi vaikuttaa. Kuten arviomuistiossakin todetaan, suomalaisia yrityksiä koskevan säntelyn vaikutukset voisivat olla hyvin rajallisia kansainvälisissä toimitusketjuissa verrattuna siihen, että kyseessä olisi kaikkia EU-alueen yrityksiä

koskevat velvoitteet. Sisämarkkinoiden toimivuuden kannalta ei ole tarkoituksenmukaista, että eri EU-maat päätyvät erilaisiin vaatimuksiin yritysvastuusäntelyssä.

3) Lausuntonne muistiossa esitetyistä sääntelyvaihtoehdoista (velvoitteen sisältö, soveltamisala ja seuraamusjärjestelmä).

Tässä vaiheessa ei oteta vielä kantaa eri sääntelyvaihtoehtoihin, koska lainsäädännölliset ratkaisuvaihtoehdot eivät ole vielä selkeitä ja täsmällisiä. Kaupunkien hankintayksiköille ei tule kuitenkaan säätää lisävelvoitteita mahdollisesta yritysvastuusäntelystä johtuen, koska hankintayksiköiden on tehokkaasti pystyttävä ostamaan kilpailutusten kautta tuotteita/palveluita ja urakoita, joita julkinen sektori tarvitsee tehtäviensä hoitamiseksi. Hankintayksiköiden velvoitteiden lisääminen hidastaa hankintaprosesseja. Lisäksi hankintayksikön mahdollisuudet valvoa toimitusketjuja ovat käytännössä rajalliset.

4) Lausuntonne arviomuistiossa esitetyistä sääntelyn ihmisoikeus-, ympäristö- ja yritysvaikutuksista.

Arviomuistiossa todetaan, että tieteellistä tutkimusta asianmukaista huolellisuuden veloitetta koskevan sääntelyn ihmisoikeus- ja ympäristövaikutuksista ei ole vielä tehty, joten sääntelyn vaikutuksiin ei oteta erikseen kantaa.

Laissa säädettävällä asianmukaisen huolellisuuden veloitteella olisi merkittäviä yritysvaikutuksia. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, että uusi asianmukaisen huolellisuuden velvoite aiheuttaisi yrityksille kustannuksia, joita syntyy sekä hallinnollisen taakan lisääntymisestä, että liiketoiminnallisista kuluista. Kansallinen sääntely, joka olisi tiukempi kuin muissa jäsenvaltioissa voi aiheuttaa Suomen kilpailukyvyyn heikentymistä ja olla omiaan vähentämään Suomen houkuttavuutta sijoittautumiskohteena. Tästä syystä erillisen kansallisen sääntelyn tarpeellisuutta on huolellisesti arvioitava.

Salminen Kaarina

Helsingin kaupunki - Kansliapäällikkö 13.4.2022 § 90